អេលីត និងទ្រឹស្តីអេលីត

Elite and Theories of Elite

ដោយៈ **បណ្ឌិត អ៊ុំ ប៉ុម**

ជំនួយការរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

សេចក្តីផ្តើម

នៅក្នុងសង្គមបច្ចុប្បន្ន មិនថាឡើយ សង្គមនោះស្ថិតក្នុងលំហភូមិសាស្ត្រនៃប្រទេសណាមួយនោះ ទេ ពួកអេលីតត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ថាជាអ្នកដែលមានតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវសម្រាប់ធ្វើឱ្យសង្គមមានការអភិវឌ្ឍន៍ និងរីកចម្រើនទៅតាមបំណងប្រាថ្នានៃមនុស្សភាគច្រើន។ ដូច្នេះ អ្វីៗ ដែលខ្ញុំនឹងលើក យកមកបង្ហាញជូនខាងក្រោមនេះ អាចជាខ្លឹមសារដែលរួមវិភាគទានចំពោះចំណេះដឹងទាក់ទងទៅនឹងទស្សនាទានអេលីតក៏ដូចជាទ្រឹស្តីអេលីតដែលយើងនឹងសិក្សាស្វែងយល់ទាំងអស់គ្នាតទៅ។ ប៉ុន្តែមុននឹង ស្វែងយល់បានថាតើអេលីតជាអ្វី ទ្រឹស្តីអេលីតមានអ្វីខ្លះ យើងគប្បីសិក្សាស្វែងយល់ពីពេលវេលានៃការចាប់កំណើតរបស់ពាក្យអេលីតនេះជាមុនសិន តើពាក្យនេះត្រូវបានគេប្រើប្រាស់តាំងពីពេលណាមក?

១. ប្រវត្តិនៃការប្រើប្រាស់ពាក្យអេលីត

ជារួមពាក្យអេលីតត្រូវបានគេលើកយកមកប្រើប្រាស់តាំងពីសង្គមក្រិកបុរាណសម្រាប់សម្គាល់ វណ្ណៈមួយក្នុងចំណោមវណ្ណៈទាំងបីរបស់សង្គមតាំងពីសម័យកាលលោកអ៊ីប៉ូដាមដឺមីឡេ[1] នាសតវត្សទី៥មុនគ្រឹស្តសករាជមកម្ល៉េះ។ តាមទស្សនៈរបស់លោក បុរីនីមួយៗត្រូវមានមនុស្សមួយម៉ឺននាក់រស់នៅ និង មានវណ្ណៈចំនួនបីជាអ្នកគ្រប់គ្រងថែរក្សានោះ គឺពពួកជនឈ្មោះថាអេលីតដែលជាវណ្ណៈទីមួយទទួលបន្ទុកថែរក្សាការពារផលប្រយោជន៍រួមរបស់បុរីជាអ្នកបង្កើតនូវបទបញ្ជាសេចក្តីសម្រេចចិត្តនានា និងជាអ្នករៀប ចំការងារសម្រាប់បុរីនោះ។ បន្ទាប់ពីពួកអេលីតគឺពួកទាហានដែលជាវណ្ណៈទីពីរជាអ្នកមានកាយសម្បទាមាំមួនទទួលបន្ទុកការពារបុរី។ ជាចុងក្រោយ

១ លោកជាអ្នករៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធរបស់បុរីជាសហការីរបស់លោក ប៉េរីឃ្លីស ក្នុងសម័យក្រិកបុរាណ។

គឺពួកជនឧស្សាហ៍ព្យាយាម (Les Laborieux) ដែលជា វណ្ណៈទីបីទទួលបន្ទុកផលិតទ្រព្យសម្ភារៈសម្រាប់បុរី។

២. ន័យរបស់ពាក្យអេលីត

បើគិតទៅលើន័យនៃពាក្យ "អេលីត" វិញ នោះ ពាក្យនេះត្រូវបានសិក្សាស្វែងយល់ទៅតាមន័យបី យ៉ាងពោលគឺន័យទូទៅ ន័យ បែបសង្គម-នយោបាយ វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ និងន័យបែបទ្រឹស្តី ឬហៅម៉្យាងទៀតថាអេលីតនិយម (Elitism)។

២.១ ន័យទូទៅរបស់អេលីត

(General meaning of Elite)

បើតាមវចនានុក្រមអកស្វតអាត់វ៉ាន់លើនើរស៍បោះពុម្ពផ្សាយនៅឆ្នាំ២០០៣ បានឱ្យនិយមន័យ អេលីតថាជាក្រុមសង្គមដែលត្រូវបានគេគិតថាជាក្រុមមួយល្អបំផុត ឬសំខាន់បំផុតព្រោះតែឥទ្ធិពល លុយកាក់ ភាពឆ្លាតវៃរបស់គេ។ល។ (Elite is a social group that is thought to be the best or most important because of it, power, money, intelligence etc.[2] ។

ដូច្នេះបើតាមន័យខាងលើពួកអេលីត ជាក្រុមសង្គមដែលល្អបំផុតដោយសារតែពួកគេមាន អំណាច មានលុយកាក់ និងមានភាពឆ្លាតវៃ។

២.២ ន័យតាមបែបសង្គម-នយោបាយ វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ

២.២.១ ន័យតាមបែបសង្គម-នយោបាយ

បើតាមន័យនេះ អេលីតគឺជាមនុស្សដែលកាន់កាប់ទីតាំងខ្ពស់បំផុតក្នុងក្រុមសង្គម ឬក្រុមវិជ្ជាជីវៈ ថែមទាំងក្នុងប្រជាជាតិមួយទៀតផង អាស្រ័យដោយតម្លៃ ដែលពួកគេត្រូវបានទទួលស្គាល់។ (Personnes qui, en raison de leurs valeurs reconnues, occupent une position éminente au sein d'un groupe social ou professionel, voire d'une nation)[3]។

២.២.២ ន័យតាមបែបវិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ

បើតាមន័យនេះ អេលីតត្រូវបានផ្តោតជាសំខាន់ទៅលើក្រុមសង្គមដែលមានអំណាច និងមាន ឥទ្ធិពលទៅលើសេចក្តីសម្រេចចិត្តខាងនយោបាយ។ (... Elite s'intérese plus particulièrementaux

---

[២] Oxford Advanced learner's Dictionary. New Edition, 2003 p219.

[៣] Olivier Nay, Lexique desience Politique, 3éme Edition. 2014, p192.

groupessociaux qui ont du pouvoir et de l´influence sur les décisions politiques)[៤]។ បើគេធ្វើសំយោគន័យទាំងអស់នេះមកវិញ ពួកអេលីតជាក្រុមសង្គមដែលមានអំណាច និងមានឥទ្ធិពល ទៅលើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត ខាងនយោបាយរបស់ប្រទេស ដោយសារតែ អំណាច លុយកាក់ ភាពឆ្លាតវៃ របស់គេ ហើយជាអ្នកដែលកាន់កាប់ទីតាំងខ្ពស់បំផុត ក្នុងក្រុមសង្គម ឬវិជ្ជាជីវៈ អាស្រ័យដោយ តម្លៃដែល សង្គមបានផ្តល់ឱ្យពួកគេ។

ផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងបញ្ហាអេលីតដដែល បើគេនិយាយទាក់ទងទៅនឹងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យវិញរបប សង្គមនេះក៏ផ្តល់តម្លៃឱ្យពួកអេលីតខ្លាំងក្លាណាស់ដែរ។ ជាក់ស្តែងគេបានប្រកាន់យកនូវគោលការណ៍ ជាលក្ខខណ្ឌសង្គមមួយដោយផ្អែកលើ ″ភាពស័ក្តិសម″ (Le mérite) ដែលជាលទ្ធផលបានមកពីការសម្រេច ជោគជ័យរបស់ពួកគេក្នុងការរៀនសូត្រ ក៏ដូចជាក្នុងវិជ្ជាជីវៈណាមួយ។ ឧទាហរណ៍នៅប្រទេសបារាំង ដែលជាប្រទេសប្រកាន់យករបបប្រជាធិបតេយ្យបែបសាធារណរដ្ឋនិយមតាំងពីឆ្នាំ១៧៨៩មកបានអនុវត្តយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួនទៅលើ គោលការណ៍″ភាពស័ក្តិសមជាធំ″ ឬ″ស័ក្តិសមាធិបតេយ្យ″ (La méritocratie) តាមរយៈការប្រឡងប្រជែងជ្រើសរើសចម្រាញ់យកជនឆ្នើមប្រកបដោយសមត្ថភាព និងទេពកោសល្យកម្រិត ខ្ពស់ពីសាលាគរុវិជ្ជាជាន់ខ្ពស់ សាលាពហុបច្ចេកវិទ្យា ក៏ដូចជាសាលារដ្ឋបាលរបស់ជាតិ (Ecole Nationale d´Administration) ឱ្យចូលទៅបម្រើការងារនៅតាមស្ថាប័ន បច្ចេកវិទ្យា ក៏ដូចជានៅតាមស្ថាប័នសំខាន់ៗ ដទៃទៀត ។ ម្ល៉ោះហើយ ដោយធ្វើជាសកម្មភាពបែបនេះ ពួកអេលីតក៏បានក្លាយបន្តិចម្តងៗទៅជាក្រុម ដែលកាន់កាប់ផ្តាច់មុខទៅលើស្ថាប័នសំខាន់ៗរបស់រដ្ឋក៏ដូចជាស្ថាប័នឯកជនរបស់ប្រទេស។ ចំណែកនៅ សង្គមសហរដ្ឋអាម៉េរិកវិញក៏យ៉ាងដូច្នេះដែរ ពួកអេលីតក៏ត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាក្រុមសង្គមដ៏មានឥទ្ធិពល ខ្លាំងក្លាគ្របដណ្តប់ទៅលើវិស័យនយោបាយរបស់រដ្ឋាភិបាល ក៏ដូចជាវិស័យធុរកិច្ចរបស់ប្រទេស។

ជាបន្តទៅទៀតនេះយើងនឹងនាំគ្នាទៅពិចារណាអំពីន័យអេលីតតាមបែបទ្រឹស្តី ឬអេលីតនិយមវិញ ម្តង តើមានចំណុចអ្វីដែលគួរឱ្យកត់សម្គាល់ដែរឬទេ?

[៤] Ibid p191

៣ ន័យអេលីតតាមបែបទ្រឹស្តី ឬអេលីតនិយម (Elitism)

គេអាចចែកអេលីតនិយមជាពីរប្រភេទគឺអេលីតនិយមបែបទស្សនាទាន និងអេលីតនិយមបែប វិទ្យាសាស្ត្រសង្គម។

៣.១ អេលីតនិយមបែបទស្សនាទាន

តាមន័យបែបទស្សនាទានអេលីតនិយមជាទស្សនៈ ជាគំនិត ឬជំនឿដែលប្រកាន់យកទ្រព្យ សម្បត្តិ វង្វាន់លើកទឹកចិត្ត កិត្តិយសនិងការទទួលខុសត្រូវ ជាកម្មសិទ្ធជាកេតនភណ្ឌអាទិភាពដ៏ស័ក្កិសម និងថ្លៃថ្នូរបំផុតរបស់ក្រុមមួយ[5]។

បើតាមទស្សនៈខាងលើនេះ គេអាចចែកអេលីតនិយមជាប្រាំប្រភេទ៖

៣.១.១ អេលីតនិយមបែបសាធារណរដ្ឋ (Elitisme républicain)

ជាទ្រឹស្តីអេលីតដែលឱ្យតម្លៃជាអាទិភាពទៅលើគុណសម្បត្តិបុគ្គល។

៣.១.២ អេលីតនិយមបែបអភិជនាធិបតេយ្យ (Elitisme aristocratique)

ជាអេលីតនិយមផ្អែកលើកម្មសិទ្ធសង្គម និងគ្រួសារ។

៣.១.៣ អេលីតនិយមបែបកិត្យានុភាព (Elitisme de prestige)

ជាទ្រឹស្តីដែលផ្អែកលើការប្រឡងប្រជែងជ្រើសរើសសម្រិតសម្រាំងក្រុមអេលីតដ៏ម៉ត់ចត់បំផុត។

៣.១.៤ អេលីតនិយមបែបដាកវីននិយម (Elitisme Darwinien)

ជាអេលីតនិយមដែលលើកទឹកចិត្តឱ្យលុបបំបាត់ចោលក្រុមខ្សោយជាជាងការពារក្រុមនោះ[6]។

៣.២. អេលីតនិយមបែបវិទ្យាសាស្ត្រសង្គម

ជាប្រភេទទីពីរនៃអេលីតនិយមបន្ទាប់ពីអេលីតនិយមបែបទស្សនាទាន។ អេលីតនិយមជាចរន្ត ទ្រឹស្តីដែលត្រូវបានបង្កើតដោយលោក ប៉ារ៉ឺតូ (V. Pareto) លោក មីសែល (R.Michels) និងលោក ម៉ូស្កា (G. Mosca)។ លោកទាំងបីរូបសុទ្ធតែបានឯកភាពគ្នាលើទស្សនៈដែលចាត់ទុកថាការកាន់កាប់ អំណាចរដ្ឋដោយក្រុមភាគតិចដែលមានវិជ្ជាជីវៈគឺជាការចៀសមិនផុត។ ប៉ុន្តែក្នុងចំណោមលោកទាំងបី លោក មីសែល បានបញ្ចេញទស្សនៈជាការកត់សម្គាល់បន្ថែមទៅលើច្បាប់មិនល្អមួយ (Loi d’airain) របស់ក្រុមអប្បជនាធិបតេយ្យ។ លោកបានវាយតម្លៃយ៉ាងដូច្នេះថាគ្រប់

---

[៥] Olivier Nay, Lexique de science Politique, 3ème Edition. 2014 p191

[៦] សូមមើលពាក្យ ដាកវីននិយមសង្គម សៀវភៅដដែល ទំព័រ១៣៣, ១៩២

គណបក្សនយោបាយទាំងអស់រួម ទាំងគណបក្សកម្មករផងនោះសុទ្ធតែបានដណ្ដើមកាន់កាប់តែម្នាក់ឯង នូវតួនាទីដឹកនាំតាមបែបអេលីត និយម ពោលគឺរាល់អំណាចដឹកនាំខាងនយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ចរបស់បក្សសុទ្ធតែធ្លាក់ទៅលើក្រុមអេលីត ជាអ្នកដឹកនាំទាំងអស់។

៤. ការត្រិះរិះពិចារណាទាក់ទងទៅនឹងអេលីតនិយម

មានការត្រិះរិះពិចារណាជាសំខាន់បីទាក់ទងទៅនឹងអេលីតនិយម។

៤.១. អេលីតនិយម និងអប្បជនាធិបតេយ្យ

យើងបានដឹងរួចមកហើយអំពីអ្វីទៅដែលហៅថាអេលីតនិយម។ បន្តទៅទៀតនេះយើងនឹងសិក្សា បន្ថែមទៀតថា តើអេលីតនិយម មានទំនាក់ទំនងបែបណាជាមួយអប្បជនាធិបតេយ្យ? ដំបូងឡើយយើង គប្បីយល់ថា តើអ្វីទៅជាអប្បជនាធិបតេយ្យ?

តាមទស្សនៈរបស់ប្លាតុងអប្បជនាធិបតេយ្យជារបបនយោបាយ ឬរបបគ្រប់គ្រងសង្គមមួយបែប ដែលដឹកនាំរដ្ឋដោយជនមួយក្រុមប្រកបដោយមហិច្ឆតា និងការលោភលន់។ បញ្ជាក់បន្ថែមទៅលើទស្សនៈ នេះអារីស្តូតបានលើកឡើងថា អប្បជនាធិបតេយ្យជារបបគ្រប់គ្រងដឹកនាំដោយមនុស្សមួយក្រុម ដែលគិតគូរ តែអំពីផលប្រយោជន៍របស់ក្រុមខ្លួនប៉ុណ្ណោះ។ បើគេរំលឹកឡើងវិញពីអេលីតនិយមតាមន័យវិទ្យាសាស្ត្រសង្គមរបស់ប៉ារីតូ មីសែលនិងម៉ូស្កា អេលីតនិយមគឺជាទ្រឹស្តីកត់សម្គាល់ពីការកាន់កាប់អំណាចរដ្ឋដោយ ក្រុមអេលីតដែលមានវិជ្ជាជីវៈ។ ដូច្នេះបើក្រុមភាគតិចដែលមានវិជ្ជាជីវៈយកសមត្ថភាពខាងវិជ្ជាជីវៈទៅ ដឹកនាំសង្គមតាមក្រុមអប្បជនាធិបតេយ្យនោះ អេលីតនិយមនឹងក្លាយទៅជាអេលីតនិយមបែបអប្បជនា ធិបតេយ្យ ហើយទ្រឹស្តីស្តីពី កិច្ចសន្យាសង្គមរបស់លោក ថូម៉ាសហូបស៍ ដែលបានបង្កើតក្រោយមកទៀត នឹងក្លាយទៅជាទ្រឹស្តីដែលគ្មានន័យអ្វីសោះឡើយសម្រាប់ការដឹកនាំនិងគ្រប់គ្រងសង្គម[៧]។

---

[៧] ទ្រឹស្តីនេះហៅកិច្ចសន្យាសង្គមថាជាការបង្កើតសភាពនយោបាយឬសភាពជាពលរដ្ឋដែលមានរូបភាពសំខាន់ពីរ ១ កិច្ច សន្យាមានលក្ខណៈជាហហគមន៍ ២ កិច្ចសន្យាស្ថិតនៅក្រោមបង្គាប់ពោលគឺបុគ្គលទាំងឡាយបានលះបង់ទៅឱ្យបុគ្គលម្នាក់ ឬបុគ្គលភាគច្រើនក្នុងចំណោមបុគ្គលទាំងឡាយរបស់ខ្លួនដោយប្តូរយកមកវិញនូវការធានាសន្តិសុខផ្ទាល់។ (សូមមើល អ៊ុំ ប៊ុម ប្រវត្តិគំនិតនយោបាយបច្ចឹមប្រទេស គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពផ្សាយអង្គរ ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ១០១)។

៤.២. អេលីតនិយម និងអភិជនាធិបតេយ្យ

តាមទស្សនៈរបស់អារីស្តូតដដែល អភិជនាធិបតេយ្យជាទ្រឹស្តីដែលកំណត់ពីរបបនយោបាយ ឬ របបគ្រប់គ្រងមួយបែបទៀតដែលដឹកនាំដោយមនុស្សមួយក្រុមដែលគិតគូរពីផលប្រយោជន៍របស់បុរី។ បើអភិជនាធិបតេយ្យមានន័យយ៉ាងនេះ អេលីតនិយមនិងអភិជនាធិបតេយ្យអាចមានទំនាក់ទំនងស្របទិសដៅគ្នា ហើយអាចបន្តស្ថិតស្ថេរដោយសុខដុមជាមួយគ្នាបាន។ ដូច្នេះទ្រឹស្តីនៃកិច្ចសន្យាសង្គមរបស់ថូម៉ាសហូបស៍ និងក្លាយទៅជាគុណធម៌ប្រតិបត្តិប្រកបដោយការទទួលខុសត្រូវ និងមានលក្ខណៈជាកាតព្វកិច្ចរបស់អ្នកដឹកនាំ និងគ្រប់គ្រងសង្គមជាក្រុមអេលីត ហើយចរន្តគំនិតរបស់ប៉ារីតូ មីសែល និងម៉ូស្កានៅតែមានភាព សមស្រប និងត្រឹមត្រូវដដែល។

៤.៣. អេលីតនិយម និងប្រជាធិបតេយ្យ

លក្ខណៈសំខាន់របស់ប្រជាធិបតេយ្យគឺការចូលរួមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ។ បើសិនជាពួកអេលីតនិយម ទទួលក្តោបក្តាប់ដោយខ្វះគុណធម៌នូវអំណាចផ្តាច់មុខខាងសមត្ថភាព និងវិជ្ជាជីវៈ ក្នុងដំណើរដឹកនាំ និង គ្រប់គ្រងសង្គម ហើយបដិសេធចោលនូវអំណាចចូលរួមក្នុងកិច្ចការសង្គមពីសំណាក់ប្រជាពលរដ្ឋដែល តំណាងឱ្យមនុស្សភាគច្រើនលើសលុបរបស់សង្គម ពួកអេលីតនិយមបែបនេះនឹងដើរឃ្លាតចាកកាន់តែឆ្ងាយពីប្រជាធិបតេយ្យហើយអ្វីដែលកើតឡើងនៅពីក្រោយនោះគឺ វិបត្តិសង្គមផ្តើមចេញពីទំនាស់ផល ប្រយោជន៍រវាងភាគច្រើន និងភាគតិចហើយកាន់តែគ្រោះថ្នាក់ជាងនេះទៅទៀតនោះគឺបដិវត្តន៍សង្គមអាច នឹងប្រព្រឹត្តឡើងដោយចៀសមិនផុត។

. អេលីត-អេលីតនិយម+អប្បជនាធិបតេយ្យ= គ្រោះថ្នាក់សម្រាប់សង្គម (ទំនាស់ផលប្រយោជន៍)

. អេលីត-អេលីតនិយម+អភិជនាធិបតេយ្យ= សង្គមប្រព្រឹត្តទៅល្អគ្មានគ្រោះថ្នាក់

. អេលីត-អេលីតនិយម+ប្រជាធិបតេយ្យ(គ្មានការចូលរួម)= ប្រជាធិបតេយ្យមិនអាចបដិសន្ធិបាន

. អេលីត-អេលីតនិយម+ប្រជាធិបតេយ្យ(មានការចូលរួម)= ប្រជាធិបតេយ្យអាចកើតឡើងបាន និង ស្ថិតស្ថេរទៅបាន។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

សរុបសេចក្តីមក ទ្រឹស្តីរបស់ពួកអេលីតប្រកាន់ទ្រឹស្តីអេលីតនិយមអាចមានពីរ: ទី១ អេលីតនិយម បែបអប្បជនាធិបតេយ្យ។ ទី២ អេលីតបែបប្រជាធិបតេយ្យ ប៉ុន្តែបដិសេធចោលការចូលរួមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ។ ការក្តោបក្តាប់អំណាចខាងនយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសដោយក្រុមភាគតិច ដែលជាក្រុមអេលីតគឺជាដំណើរប្រព្រឹត្តទៅរបស់សង្គមដោយចៀសមិនផុត។ ប៉ុន្តែទោះបីជាយ៉ាងណាក្តីក៏ក្រុមអេលីតដែល ប្រកាន់តាមទ្រឹស្តីអេលីតនិយម គប្បីយកសមត្ថភាពខាងវិជ្ជាជីវៈរបស់ខ្លួនទៅបំរើចំពោះផលប្រយោជន៍រួមរបស់មនុស្សភាគច្រើននៅក្នុងសង្គម ដោយធ្វើយ៉ាងណាផ្សារភ្ជាប់ខ្លួនទៅនឹងវប្បធម៌ "ចូលរួមគិត ចូលរួមធ្វើ និងចូលរួមទទួលខុសត្រូវ" របស់ប្រជាជនភាគច្រើននោះទើបក្រុមអេលីតមានឈ្មោះថាជាអ្នករក្សាបាននូវតម្លៃពិតរបស់ខ្លួន ដែលសង្គមទទួលស្គាល់ ហើយជាអ្នកដែលបានរួមចំណែកកសាងសង្គមជាតិមួយប្រកប ដោយលក្ខណៈប្រជាធិបតេយ្យពេញបរិបូណ៌៕

ឯកសារពិគ្រោះ

១- *វចនានុក្រម* Oxford advance leaner's Dictionary, New Edition, 2003.

២- Olivier Nay Lexique de Science Politique. $3^{\text{éme}}$ Edition, 2014.

៣- **អ៊ុំ ប៉ុម** *ប្រវត្តិគំនិតនយោបាយបស្ចឹមប្រទេស គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពផ្សាយអង្គរ ឆ្នាំ២០០៨។*